Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

34 682 Nationale Omgevingsvisie

AG **VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG**
Vastgesteld 24 november 2026

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat / Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening[1] heeft nader schriftelijk overleg gevoerd met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening over **het PBL-rapport Stresstest kwetsbare gebieden.** Bijgaand brengt de commissie hiervan verslag uit. Dit verslag bestaat uit:

- De uitgaande brief van 28 oktober 2026.
- De antwoordbrief van 24 november 2026.

De griffier van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat / Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Dragstra

[1] Samenstelling:
Van Aelst-Den Uijl (SP), Baumgarten (JA21), Beukering (Fractie-Beukering), Croll (D66), Crone (PRO), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Hartog (Volt), Holterhues (ChristenUnie), Janssen-van Helvoort (PRO), Jaspers (BBB), Kanis (D66), Kemperman (FVD), Van Kesteren (PVV), Klip-Martin (VVD), Kluit (PRO), Van Langen-Visbeek (BBB), Lievense (BBB) (voorzitter), Van der Linden (VVD), Martens (PRO), Van Meenen (D66), Meijer (VVD), Nicolaï (PvdD), Rietkerk (CDA) (ondervoorzitter), Van Rooijen (50PLUS), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Steenkamp (CDA), Thijssen (PRO), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), De Vries (SGP), Walenkamp (Fractie-Walenkamp), Van Wijk (BBB)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT / VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING

Aan de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Den Haag, 28 oktober 2026

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat / Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft kennisgenomen van uw brief 7 september 2026 met antwoorden op de vragen over het PBL-rapport Stresstest kwetsbare gebieden, die u mede namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft verstuurd.[2] Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de fracties van **PRO** en **OPNL** nog enkele vervolgvragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van PRO

De leden van de fractie van **PRO** hebben nog een enkele vraag. U geeft aan (PBL-)producten die samenhangen met de Nota Ruimte te evalueren en te heroverwegen.[3] Hoe wilt u de onderliggende zorgen van de Eerste Kamer over de impact van ruimtelijk beleid, namelijk de wijze waarop tijdig inzicht wordt verkregen in mogelijk negatieve effecten, meenemen bij de volgende Nationale Omgevingsvisie, dan wel Rijksomgevingsverordening?

Vragen en opmerkingen van het lid van de fractie van OPNL

Het lid van de fractie van **OPNL** wenst naar aanleiding van de antwoordbrief nog enkele vragen aan u te stellen.

1. In hoeverre houden de kaarten voor waterhuishouding en bodemdaling in de stresstest rekening met toekomstige bodemdaling door mijnbouwactiviteiten in gebieden als de provincie Fryslân, ook nadat de winning is beëindigd?
2. Als toekomstige bodemdaling door mijnbouwactiviteiten onvoldoende is meegenomen, hoe zorgt u dan voor een volledig beeld van de kwetsbaarheid van deze gebieden?
3. Wetterskip Fryslân waarschuwt dat verdere bodemdaling de waterberging vermindert en verzilting versterkt. Het Wetterskip geeft tevens aan dat peilverlaging geen verantwoorde oplossing meer biedt.[4] Hoe beoordeelt u de mogelijkheden om het Friese watersysteem op lange termijn beheersbaar te houden? Bent u bereid samen met het waterschap vast te stellen waar de grenzen worden bereikt en welke maatregelen daarvoor nodig zijn?
4. Hoe waarborgt u dat bij ruimtelijke keuzes rekening wordt gehouden met de gezamenlijke gevolgen van bodemdaling, zeespiegelstijging en weersextremen voor het watersysteem? Welke concrete opvolging geeft u hieraan voor de kwetsbare gebieden in Fryslân, en wanneer informeert u de Kamer daarover?

---

[2] *Kamerstukken I*, 2026/27, 34.682, AF.
[3] *Kamerstukken I*, 2026/27, 34.682, AF, p. 6.
[4] Wetterskip Fryslân, 'Mijnbouw en effecten waterhuishouding Fryslân', geraadpleegd op 15 oktober 2026, via: https://wetterskip.frl/kaarten/mijnbouw.

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat / Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag **uiterlijk binnen vier weken na dagtekening van deze brief**.

R. Lievense
Voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat / Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 november 2026

Op 28 oktober 2026 hebben de leden van de fracties van PRO en OPNL nadere vragen gesteld over het PBL-rapport Stresstest kwetsbare gebieden. Eerder zijn er al vragen gesteld door de fracties van GroenLinks-PvdA, SP, BBB en de PVV, deze zijn reeds beantwoord.

Hieronder treft u de beantwoording van de nadere vragen aan.

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Elanor Boekholt-O’Sullivan

PRO

Vraag 1:
U geeft aan (PBL-)producten die samenhangen met de Nota Ruimte te evalueren en te heroverwegen. Hoe wilt u de onderliggende zorgen van de Eerste Kamer over de impact van ruimtelijk beleid, namelijk de wijze waarop tijdig inzicht wordt verkregen in mogelijk negatieve effecten, meenemen bij de volgende Nationale Omgevingsvisie, dan wel Rijksomgevingsverordening?

Antwoord:
De Nota Ruimte is de nieuwe nationale omgevingsvisie. De keuzes in zowel het ontwerp als de definitieve Nota Ruimte zijn onderzocht op hun effecten op de leefomgeving. Tegelijk met de Nota Ruimte zijn de resultaten hiervan gepubliceerd in een Milieueffectrapportage (MER), inclusief aanvulling van het MER op de aanscherping. Daarmee zijn de effecten van de nationale omgevingsvisie Nota Ruimte goed in beeld. De afronding van de nieuwe Nota Ruimte, als opvolger van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), is ook een natuurlijk moment om de PBL-producten die gerelateerd waren aan de NOVI nader te bekijken en te bezien wat er nodig is om deze nota te gaan monitoren en evalueren. U spreekt in uw vraag over een rijksomgevingsverordening. Onder de Omgevingswet is de omgevingsverordening een instrument van provincies en niet van het Rijk.

OPNL:

Vraag 1:
In hoeverre houden de kaarten voor waterhuishouding en bodemdaling in de stresstest rekening met toekomstige bodemdaling door mijnbouwactiviteiten in gebieden als de provincie Fryslân, ook nadat de winning is beëindigd?

Antwoord:
Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) publiceerde de stresstest kwetsbare gebieden in april 2026, en ging daarbij uit van het vigerende nationale omgevingsbeleid zoals vastgelegd in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De NOVI schrijft voor dat bij de ontwikkeling van nieuwe verstedelijkingslocaties (zowel binnen als buiten bestaand stedelijk gebied) ongunstige locaties voor waterhuishouding of bodemdaling worden vermeden of dat het effect daarvan wordt gemitigeerd. Dit beleid is niet juridisch verankerd.

In afwachting van een beleidsmatige begrenzing van gebieden die vanwege de waterhuishouding of bodemdaling extra bescherming behoeven, en van de precieze randvoorwaarden die dit aan de ontwikkeling van bebouwing in deze gebieden stelt, is in dit rapport gebruik gemaakt van kaartmateriaal uit het rapport *Op Waterbasis* van Deltares et al. (2021). Het gaat daarbij om locaties waar wateroverlast, kweldruk en bodemdaling een aandachtspunt zijn. Hierbij is geen rekening gehouden met toekomstige bodemdaling door mijnbouwactiviteiten in gebieden als de provincie Fryslân.

Vraag 2:
Als toekomstige bodemdaling door mijnbouwactiviteiten onvoldoende is meegenomen, hoe zorgt u dan voor een volledig beeld van de kwetsbaarheid van deze gebieden?

Antwoord:
Het kabinet heeft oog voor de effecten en zorgen van de Friese overheden over gaswinning in veenweidegebied en doet daarom in samenwerking met Friese medeoverheden onderzoek naar de effecten van mijnbouw. De eerste onderzoeksresultaten gaven geen aanleiding om nu te stoppen met gaswinning in veenweidegebieden[5]. Wel is geconcludeerd dat extra onderzoek nodig is. Daarom is begin 2026 een driejarig vervolgonderzoek gestart door TNO en Deltares. Dit

[5] Zie ook de beantwoording van Kamervragen van het Lid Van Oosterhout (PRO) van 2 april 2026, Kamervragen (Aanhangsel) 2025-2026, nr. 1504.

onderzoek richt zich op de effecten van diepe en ondiepe en bodemdaling in veenweidegebieden in de provincie Friesland en daarna voor veenweidegebieden in heel Nederland. Uitkomsten van deze en mogelijk ook toekomstige vervolgonderzoeken zullen te zijner tijd worden meegenomen in de besluitvorming.

Vraag 3:
Wetterskip Fryslân waarschuwt dat verdere bodemdaling de waterberging vermindert en verzilting versterkt. Het Wetterskip geeft tevens aan dat peilverlaging geen verantwoorde oplossing meer biedt. Hoe beoordeelt u de mogelijkheden om het Friese watersysteem op lange termijn beheersbaar te houden? Bent u bereid samen met het waterschap vast te stellen
waar de grenzen worden bereikt en welke maatregelen daarvoor nodig zijn?

Antwoord:
Ik herken de samenhang tussen bodemdaling, waterberging en verzilting in Friesland. Daarom is het van belang dat we bij de ruimtelijke ordening, landgebruik en inrichting rekening houden met het water- en bodemsysteem.

Om negatieve effecten van en afwenteling door bodemdaling tegen te gaan, en met het oog op de Europese water-, natuur- en klimaatdoelstellingen, wordt er in de Nota Ruimte voor veenweiden gekozen om gebiedsgericht verantwoord toe te bewegen naar een hogere grondwaterstanden van 20 tot 40 centimeter onder het maaiveld, afhankelijk van de bodemcompositie, de omstandigheden van het watersysteem en de opgaven die in het gebied samenkomen.

Door groeiende druk van klimaatverandering moeten we meer gaan kijken naar onze omgang met veranderende water- en bodemcondities, niet alleen op nationaal maar ook op regionaal niveau. In de Nota Ruimte is aangegeven dat het essentieel is dat de regionale water- en bodemcondities worden verbeterd en versterkt, zodat we beter rekening kunnen houden met perioden van wateroverlast en verzilting en veranderingen zoals een verminderde waterbeschikbaarheid. Ook is er reservering van ruimte nodig voor waterberging.

Samen met de provincies, gemeenten en waterschappen zullen we integrale beschrijvingen van de regionale water- en bodemsystemen (in relatie tot het hoofdwatersysteem) maken. Zowel voor de huidige situatie als voor toekomstige condities wordt dit op een eenduidige wijze vastgesteld. Met deze beschrijving kan de samenhang tussen opgaven binnen het water- en bodemsysteem (o.a. droogte, verzilting, zoetwaterbeschikbaarheid, wateroverlast) en met de fysieke leefomgeving tastbaar worden gemaakt voor een meer integrale regionale en lokale afweging. Dit zal in de Uitvoeringsstrategie van de Nota Ruimte nader beschreven worden.

Vraag 4:
Hoe waarborgt u dat bij ruimtelijke keuzes rekening wordt gehouden met de gezamenlijke gevolgen van bodemdaling, zeespiegelstijging en weersextremen voor het watersysteem? Welke concrete opvolging geeft u hieraan voor de kwetsbare gebieden in Fryslân, en wanneer informeert u de Kamer daarover?

Antwoord:
Het Rijk hanteert water en bodem sturend als richtinggevend principe. Dit is integraal geborgd in de Nota Ruimte, de nationale omgevingsvisie onder de Omgevingswet, en komt in de thema's 'Wonen, werken en bereikbaarheid', 'Economie en energie', 'Landbouw en natuur' en 'Water en bodem' terug. Bodemdaling, zeespiegelstijging en weersextremen horen daar ook bij. Zo werken we richting een robuuster en toekomstbestendig water- en bodemsysteem. Regio's worden gevraagd strategieën op te stellen, waarmee de opgaven in het water- en bodemsysteem in gezamenlijkheid worden opgepakt. Deze strategieën geven inzicht in de mogelijkheden voor het verbeteren van condities en de mogelijkheden voor het aanpassen aan veranderende condities. We kijken en denken als Rijk mee vanuit de samenhang tussen

regio’s, regio-overstijgende vraagstukken en het bijdragen aan de benodigde randvoorwaarden. Dit zal in de Uitvoeringsstrategie van de Nota Ruimte nader beschreven worden.

Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen hebben we ook diverse instrumenten en programma’s die hierbij helpen. Denk bijvoorbeeld aan het Afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving, dat medeoverheden ondersteunt bij het maken van verstandige locatiekeuzes voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen vanuit het water- en bodemsysteem. Om de gekozen locatie toekomstbestendig en klimaatadaptief in te richten is de Landelijke Maatlat klimaatadaptieve gebouwde omgeving ontwikkeld. Dit instrument maakt aan overheden, projectontwikkelaars en de bouwsector duidelijk wanneer een ontwikkeling klimaatadaptief is ingericht.

Het Rijk kiest in veenweidegebieden voor het gebiedsgericht verantwoord toebewegen naar een hoger waterpeil met grondwaterstanden van 20 tot 40 centimeter onder het maaiveld, afhankelijk van de bodemcompositie, de omstandigheden van het watersysteem en de opgaven die in het gebied samenkomen. Het Rijk verkent aanvullend de mogelijkheid van peilfixatie tot maximaal 40 cm drooglegging als generieke basismaatregel voor het gehele veenweidegebied.

In het voorjaar van 2026 is daarnaast samen met de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe, de waterschappen en de drinkwaterbedrijven gestart met een onderzoek naar de wisselwerking tussen diverse watervraagstukken en (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen en landgebruik. Dit onderzoek moet inzichtelijk maken wat de implicaties zijn van veranderingen binnen het hoofd- en regionale watersysteem voor de gebiedsgerichte opgaven ten aanzien van landbouw, natuur, woningbouw, economie en energie. In het BO Leefomgeving van 7 september is afgesproken om in het volgende bestuurlijke overleg leefomgeving met de regionale overheden het strategische gesprek te voeren over de uitkomsten van dit onderzoek.